

100 ΧΡΟΝΙΑ
ΤΟ ΒΗΜΑ

Μυθιστόρημα

(B)

Η Κλερ Κίγκαν αφιερώνει το βιβλίο της «στις γυναίκες και στα παιδιά που υπέφεραν τόσα χρόνια στα οικοτροφεία για μητέρες και βρέφη, και στα πλυσταριά της Μαγδαληνής της Ιρλανδίας»

Μαύρα κοράκια στην Ιρλανδία

Η Ιρλανδή συγγραφέας Κλερ Κίγκαν γράφει για **έναν απλό και καλό άνθρωπο, έμπορο καυσοξύλων**, που έρχεται **αντιμέτωπος** με μια **κατασκότεινη σελίδα** του πρόσφατου παρελθόντος και της **Καθολικής Εκκλησίας**

ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΠΕΚΟΥ

Ιρλανδία, 1985. Διανύουμε τις εβδομάδες πριν από τα Χριστούγεννα. Στην πόλη Νιου Ροκ, στη νοτιοδυτική κομητεία του Γουέξφορντ, οι μέρες είναι γκριζες και βαριές, κάνει απίστευτο ψοφόκρυο και ο ποταμός Μπάρρου, «σκούρος σαν μαύρη μπίρα», έχει φουσκώσει από τις βροχές. Η χώρα βρίσκεται σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης που για τους περισσότερους κατοίκους της αγίζει τα όρια της ανέχειας. Μπορούμε να δούμε με τα ίδια μας τα μάτια «ένα μαθητούδι να πίνει γάλα από το μπουλάκι μιας γάτας πίσω από το σπίτι του τερέα». Εξ ου και έχουν ενταθεί, κατά τα λοιπά, τα μεταναστευτικά κύματα, είτε προς την Αγγλία είτε, ακόμα πιο μακριά, στην άλλη όχθη του Ατλαντικού, προς τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Με λίγα λόγια, οι άνθρωποι προσπαθούν σε μια μουντή κλίμακα, πασχίζουν να επιβιώσουν ή απλώς να τα φέρουν βόλτα. Το ίδιο συμβαίνει και με τον Μπιλ Φέρλινγκ, έναν 40χρονο έμπορο καυσοξύλων, ο οποίος εργάζεται ευσυνείδητα «στη μάντρα με τα κάρβουνα» που διατηρεί κοντά στις αποβάθρες. Από το πρωί ως το βράδυ, κυριολεκτικά. Και δίπλα στους υπόλοιπους, στους άντρες που πληρώνει, στους μεροκαμαπάρηδες. Διότι ο Μπιλ, ο κεντρικός ήρωας στο σύντομο μυθιστόρημα *Μικρά πράγματα σαν κι αυτά* της Κλερ Κίγκαν, απεχθεί πάρα πολύ από

κάποιον που θα χαρακτηρίζαμε «αφεντικό», τόσο ως προς τη νοστορπία όσο και ως προς τη συμπεριφορά του. Ο Μπιλ είναι ένας απλός και ήρεμος άνθρωπος που θέλει να είναι σωστός επαγγελματίας και άψογος οικογενειάρχης ώστε να μη λείψει τίποτα στις μαυρομαλλούσες του σπιτιού του, τη σύζυγό του Αϊλίν και τις πέντε κόρες τους. Ποιος ξέρει, ίσως και να έγινε πολύτεκνος πατέρας επειδή δεν έμαθε ποτέ ποιος ήταν ο δικός του.

Σκέψεις για τη ζωή και το νόημά της

Ο Μπιλ είχε ξεκινήσει από το μηδέν. «Πιο κάτω κι από το μηδέν, θα 'λεγε κανείς». Γεννήθηκε την Πρωταπριλιά του 1946 και η γυναίκα που τον έφερε στον κόσμο χάθηκε χωρίς, πέθανε απορριπτόμενη όταν ο ίδιος ήταν 12 χρονών. Ο Μπιλ μεγάλωσε υπό την προστασία της κυρίας Γουίλσον, μιας ευκατάστατης προτεστάντισσας η οποία είχε περιμαζέψει και προσλάβει ως υπηρέτρια τη μητέρα του, τη Σάρα, όταν εκείνη έμεινε έγκυος στα δεκάξι της με αποτέλεσμα να τη διώξουν οι δικοί της. Ο τίτλος του βιβλίου προέρχεται ακριβώς από τις σκέψεις που κάθε τόσο πασέρνουν τον πρωταγωνιστή, σχετικά με τη ζωή και το νόημά της. Είναι όλα «δουλειά και ατέλειωτη έγνοια» μονάχα; Είναι δυνατόν να αλλάξει κάτι; Ο Μπιλ, παραχωμένος σε μια καθημερινότητα πηγήμένη στις υποχρεώσεις, σε μια συνθήκη σχεδόν ντετερμινιστική ανάμεσα στον μηχανικό συμβιβασμό και στη βουβή απογοήτευση, δεν παύει μέσα του να φοβάται πως

ό,τι έχει καταφέρει με κόπο, ό,τι έχει χτίσει με τα μαυρισμένα χέρια του, θα μπορούσε σε μια στιγμή να του ξεφύγει, να ανατραπεί και να καταστραφεί. «Τελευταία, ονειρευόταν συχνά μια άλλη ζωή, άλλοι, κι αναρωτιόταν αν το είχε στο αίμα του [...]. Του φανόταν τόσο λογικό, όσο και βαθιά άδικο ταυτόχρονα, η ζωή, στο μεγαλύτερο μέρος της, να αφήνεται στην τύχη» γράφει η Κίγκαν και, δίχως αμφιβολία, ο σκοπός της εδώ είναι να μετατρέψει τον Μπιλ σε ένα ακόμα τυπικό παράδειγμα της κοινής ανθρώπινης μοίρας, αυτό που ανήκει στην πιο πλατιά της μάζα και που, κακά τα ψέματα, δεν είναι εσχάτως στη λογοτεχνική μόδα. Παρά το επίπονο υπόβαθρό του, ο Μπιλ ούτε κάποιο ανυπέρβλητο τραύμα βιώνει, ούτε βασανίζεται από συμφορές, ούτε και έχει βλάψει τους άλλους. Ωστόσο, νιώθει κάτι να τον πνίγει και το συγκεκριμένο κάτι δεν είναι εντελώς ανοίκειο σε εμάς, εγγράφεται στο πέρασμα του χρόνου, στη μελαγχολία της ύπαρξης εν τέλει. Ναι, ο Μπιλ σίγουρα δεν είναι κακός. Δηλαδή, μάλλον καλός είναι. Ωστόσο τι σημαίνει αυτό;

Η σιωπή που θεριεύει τα τέρατα

Η Κίγκαν επιχειρεί να το εξετάσει αυτό, να το διερευνήσει, συνδέοντας την πορεία αυτογνωσίας του Μπιλ με μια κατασκότεινη σελίδα της σύγχρονης ιρλανδικής ιστορίας. Είναι εξόχως χαρακτηριστικό ότι η συγγραφέας παρομοιάζει κάπου έναν εφημέριο, τον εκπρόσωπο της Εκκλησίας, με ένα μαύρο κοράκι. Λοιπόν, έρχεται η ώρα που ο Μπιλ καλείται να παραδώσει μια παραγγελία πάνω στον λόφο, στο «πανίσχυρο» καθολικό γυναικείο μοναστήρι της περιοχής, για το οποίο οι φήμες οργιάζαν. «Κάποιοι έλεγαν ότι τα κοριτσάκια της σχολής, όπως τις αποκαλούσαν, δεν ήταν πραγματικά μαθήτριες, αλλά νεαρές αμφιβόλου ηθικής υπό αναμόρφωση που προσπαθούσαν ολημερίς να εξιλεωθούν πλένοντας λεκέδες από βρόμικα σεντόνια, και ότι δούλευαν από το ξημέρωμα μέχρι αργά τη νύχτα». Οι φήμες, για να σταθούν λίγο σε αυτές, ενίοτε δεν ισχύουν. Ενίοτε όμως, με τον τρόπο τους, αποτελούν γερό κομμάτι της πιο ένοχης, κυρίαρχης και επίσημης σιωπής, της σιωπής εκείνης που θεριεύει τα τέρατα. Με αυτά ακριβώς θα έλθει αντιμέτωπος ο Μπιλ στο μοναστήρι, αλλά και με το παρελθόν του. Και σταδιακά θα ανακαλύψει, υπερβαίνοντας την ενοχή, ότι η καλοσύνη είναι λειψή δίχως την αλληλεγγύη και δίχως το θάρρος εκείνο που, περνώντας μέσα από το δικό, οδηγεί στην ευτυχία και την απαντοχή. Η Κλερ Κίγκαν αφιερώνει το βιβλίο της «στις γυναίκες και τα παιδιά που υπέφεραν τόσα χρόνια στα οικοτροφεία για μητέρες και βρέφη, και στα πλυσταριά της Μαγδαληνής της Ιρλανδίας». Η γραφή της Κίγκαν είναι ομολογουμένως μετρημένη και προσεγγιστική, την παρακολουθεί κανείς με αβίαστο ενδιαφέρον. Το κείμενο εν γένει είναι κάπως σχηματικό και ελαφρώς διδακτικό σε ορισμένα σημεία, αλλά μας κερδίζει στο τέλος με τη ζεστασιά του ύφους που, ευτυχώς, δεν είναι μελοδραματικό. Η ιρλανδική συγγραφέας διεκδίκησε με το *Μικρά πράγματα σαν κι αυτά* το Βραβείο Booker 2022 από τη βραχεία λίστα ενώ απέσπασε και το Βραβείο Οργουέλ για την πολιτική μυθολογία. Θα άξιζε ενδεχομένως να διαβάσουμε στα ελληνικά και τα διηγήματά της.

Η Κλερ Κίγκαν διεκδίκησε με το «Μικρά πράγματα σαν κι αυτά» το Βραβείο Booker 2022 από τη βραχεία λίστα, ενώ απέσπασε και το Βραβείο Οργουέλ για την πολιτική μυθολογία

CLAIRE
KEEGAN
Μικρά πράγματα
σαν κι αυτά

Μετάφραση Μαρτίνα Ασκητοπούλου.
Εκδόσεις Μεταίχμιο,
2022, σελ. 128,
τιμή 11 ευρώ